

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Asia: lausuntopyyntö 20.5.2013
OM 1/31/2010

Yleistä

Käräjäoikeus toteaa, että asiantuntija-avusteista huoltoriitojen sovittelua koskeva loppuraportti 25/2013 sisältää paljon tietoa, jonka perusteella voi arvioida hallituksen esitystä laeiksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain, riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamista yleisissä tuomioistuimissa annetun lain ja sosiaalihuoltolain muuttamista.

Edellä mainitusta loppuraportista käy ilmi varsin hyvät tulokset kokeiluna käynnistyneestä huoltoriitojen sovittelusta. Näin ollen asiantuntija-avusteisen huoltoriitojen sovittelun laajentaminen kaikkiin käräjäoikeuksiin on perusteltua ja takaa kaikille näissä asioissa mahdollisuuden samanlaiseen prosessiin.

Käräjäoikeus kuitenkin toteaa, että hallituksen esityksessä on suhtauduttu liian optimistisesti uuden menettelyn käräjäoikeuden työmäärää vähentävänä tekijänä. Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevia asioita on jo käräjäoikeuksissa sovittu paljon valmisteluistuntojen yhteydessä, jolloin on myös säästynyt työtä pääkäsitteilyn ja päätöksen kirjoittamisen jäädessä pois. Käräjäoikeus epäilee, että suurin työtä säästävä vaikutus suuntautuukin sosiaalitoimen puolelle, kun sille tehtävät selvityspyynnöt vähenevät entisestään. Lisäksi on mahdollista, että asiat, jotka nykyisin on sovittu sosiaalitoimen puolella, siirtyvätkin nyt tuomioistuimeen. Loppuraportista ilmenee, että sovitteluistunnot ovat henkisesti ja ehkä fyysisestikin raskaita kaikille ja niihin on varattava aina koko työpäivä. Sovitteluistuntoja ei saa väärinkäyttää terapian korvikkeena tai perheriitojen lisänäyttämönä.

Varsinaisen tuomioistuinsovittelun käyttö on Kymenlaakson käräjäoikeudessa ollut hyvin vähäistä ja tällä hetkellä vakinaisista tuomareista vain kaksi on saanut sovittelukoulutuksen. Koulutuksen tarve on siis todellinen ja erityisesti koulutusta tarvitaan työparina työskentelyyn asiantuntija-avustajien kanssa. Käräjäoikeudessa jo käydyn keskustelun perusteella vaikuttaa siltä, että riittävä määrä asiasta kiinnostuneita tuomareita löytyy. Huoltoriitojen sovittelu vaatii erityistä sitoutumista uusiin työtapoihin.

Asiantuntija-avustajien valinta on merkittävä asia. Pätevien ja kokeneiden henkilöiden saaminen näihin tehtäviin on perusedellytys samoin kuin yhteinen koulutus tuomareiden kanssa. Jos tuomarit eivät koe asiantuntija-avustajan tuovan mitään lisäarvoa sovittelutilanteeseen, voi heidän käyttönsä jäädä vähäiseksi.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta

17 b §

Asiantuntijapalveluiden järjestäminen on käräjäoikeuden hallinnollisen sijaintikunnan velvollisuus. Kaksikansliaisen käräjäoikeuden (kuten Kymenlaakson käräjäoikeus) kohdalla on tärkeää, että asiantuntijapalvelut on saatavissa molemmilla kansliapaikkakunnilla, Kouvolassa ja Kotkassa, yhtäläisesti.

Laki riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta

5 §

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan sovittelijana toimiva tuomari voi yksin päättää, ettei käytä asiantuntija-avustajaa. Avustajan käyttöön tarvitaan osapuolten suostumus. Pykälässä todetaan lisäksi, että sovittelija nimeää avustajan saatuaan valinnalle osapuolten hyväksynnän. Käräjäoikeus kyseenalaistaa sen, onko osapuolille tarve suoda mahdollisuus vaikuttaa avustajan henkilöön.

10§

Ehdotuksen 10 §:n 2 momentin mukaan sovitteluistunto tulee järjestää viipymättä kuitenkin viimeistään kuuden viikon kuluessa sovittelun aloittamisesta, ellei ole erityistä syytä toimia toisin. Kuuden viikon määräajan asettaminen aiheuttanee aika ajoin ongelmia, jos asianosaisten muut työkiireet tai vuosilomat eivät ole hyväksyttäviä erityisiä syitä pidentää tätä aikaa. Sovittelijatuomareiden määrä ei voi keskikokoisessa käräjäoikeudessa (13 tuomaria + laamanni) olla neljää tuomaria suurempi. Käräjäoikeuksissa on myös muita kiireellisiä asioita eivätkä lapsiasioita sovittelevat tuomarit voi keskittyä pelkästään näihin. Sovitteluistunto vaatii vetäjäkseen hyvin levänneen, rauhallisella mielellä olevan sovittelijatuomarin. Kuuden viikon pakkorakoon tungettu sovittelu voi olla tuomittu epäonnistumaan tuomarin väsymistilan takia. Käräjäoikeus ehdottaa määräajan poistamista kokonaan tai ainakin sen pidentämistä. Sovitteluun sitoutuvat tuomarit ymmärtävät muutoinkin asian joutuisuuden merkityksen.

Muilta osin käräjäoikeudella ei ole lausuttavaa.

Laamanni Satu Salmi